

1815

1815

30 I. Na wniosek angielskiego ministra Henry'ego Castlereagha Prusy zobowiązują się traktować mieszkańców przyłączonych ziem polskich jako Polaków.

7 IV. Poufna konferencja ministerialna w Wiedniu ustala, iż Wielkie Księstwo Poznańskie powróci do Prus.

30 IV. Zarządzenie w sprawie podziału administracyjnego Królestwa Prus na 10 prowincji. Ludność polska zamieszkiwała prowincje: poznańską, pomorską, śląską i Prusy.

3 V. Trzej zaborcy podpisują w Wiedniu porozumienie w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego.

WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE

Jeszcze przed podpisaniem przez państwa zaborcze na Kongresie Wiedeńskim ostatecznego porozumienia w sprawie podziału ziem Księstwa Warszawskiego ustalono w czasie poufnej konferencji ministerialnej, że *Wielkie Księstwo Poznańskie stanowi integralną część monarchii pruskiej i ma być według tego urządzone. Narodowość mieszkańców należy uszanować, o ile to da się pogodzić z głównym celem*. Ostatecznie Prusy otrzymały departamenty poznański i bydgoski wraz z Toruniem i Gdańskiem oraz część kaliskiego. Utworzone z nich Wielkie Księstwo Poznańskie miało powierzchnię 28,9 tys. km² i 776 tys. ludności, a godność wielkiego księcia przyjął król pruski. Powiatom: michałowskiemu, chełmińskiemu oraz Toruniowi z okolicą przywrócono nazwę Prusy Zachodnie.

Podczas przygotowań się do objęcia tych ziem w Królestwie Pruskim dokonano nowego podziału

Pałac myśliwski Antoniego Radziwiłła w Antoninie

administracyjnego. Państwo podzielono na 10 prowincji: Prusy Wschodnie, Prusy Zachodnie, Prowincja Poznańska, Śląska, Saska, Brandenburgska, Pomorska, Westfalska, Julijsko-Klewijaska i Dolno-Nadreńska. Dwie ostatnie połączono w 1822 r. tworząc Nadrenię, a z Prus Wschodnich i Zachodnich w 1829 r. utworzono jedną prowincję: Prusy. Prowincje dzieliły się na obwody rejencyjne (było ich w sumie 25), a te na powiaty. Na czele prowincji stał nadprezydent; rejencji – prezydent, a powiatu – landrat. Ludność polska zamieszkiwała prowincje: Poznańską, Pomorską, Śląską i Prusy. Śląsk i wchodzącą w skład Pomorza ziemię bytowsko-lęborską włączono w skład Związku Niemieckiego. Poza nim pozostały natomiast zarówno Wielkie Księstwo Poznańskie, jak i Prusy Zachodnie i Wschodnie.

Król Fryderyk Wilhelm III ogłaszając patent okupacyjny potwierdził w jednocześnie wydanej odezwie uprawnienia przyznane na Kongresie Wiedeńskim ludności polskiej w Wielkim Księstwie Poznańskim: *i Wy także otrzymaliście ojczyznę, a z nią razem i dowód jak wiele cenię Wasze do niej przywiązanie. Będziecie wcieleni do Mojej Monarchii, bez ubliżenia Waszej narodowości. Będziecie uczestnikami konstytucji, którą wiernym Moim poddanym udzielać zamyslałem i otrzymacie równie jak inne prowincje Mojego Państwa, rząd prowincjonalny: Wasza religia zostanie zachowana i przedsięwzięte będą środki do utrzymania duchownych w miarę ich dostojęństw. [...] Wasz język ma być używanym obok niemieckiego we wszystkich publicznych sprawach, a każdemu z Was, w miarę zdolności jego, otwartym zostanie przystęp do publicznych urzędów i dostojęństw Mojego Państwa.*

Odezwa gwarantowała utrzymanie narodowości i religii, równouprawnienie języka ojczystego z językiem niemieckim w administracji, sądownictwie i szkolnictwie. Polski charakter zachowywało jedyne w Poznaniu gimnazjum, które dopiero jesienią

Wincenty Lesseur, Ludwika z Hohenzollernów ks. Radziwiłłowa

Prusy otrzymują departamenty poznański i bydgoski wraz z Toruniem i Gdańskiem oraz część kaliskiego.

4 V. Włączenie prowincji śląskiej i wchodzącej w skład Pomorza ziemi bytowsko-lęborskiej do Związku Niemieckiego.

15 V. Król Fryderyk Wilhelm III ogłasza patent okupacyjny i odezwę potwierdzającą uprawnienia przyznane na Kongresie Wiedeńskim ludności polskiej w Wielkim Księstwie Poznańskim.

22 V. Król saski Fryderyk August zwalnia swych poddanych zamieszkałych w Księstwie Warszawskim ze złożonej mu na wierność przysięgi.

1815